

SON SINAV İÇİN ÇALIŞMA SORULARI

Sınav, üç kısımdan oluşacaktır. (her kısmın yüzde olarak ağırlık derecesi, parantezler içinde belirtilecektir.

I. Kişilerin tanımı Birinci kısım (%35) olup, kişilerin saptanmasından oluşmaktadır: Size beş alıntı verilecektir. Bunlara dayalı olarak, (i) alıntının ait olduğu yazarın adı, (ii) kendi kelimeleriniz ile, alıntının anlamı, ve (iii) hangi tartışmaya katkı oluşturduğunun kısa bir tanımı, (en azından) karşı gelen bir görüşün ifadesi dahil olmak üzere.

ÖRNEK: “Olay olmak açısından, bir kişinin başka biri tarafından pencereden aşağıya atılması ile, o kişinin kendi kendini atması arasında, itici güç hariç, (ki birinci hâlde, derhal dışarıdan; ikinci hâlde ise, düşmeyi kesinleştiren itmenin, o kişinin kendine öz yapısından mekanizmasının içinden gelmesi, ve daha uzak nedeni, o da dışta olmak üzere) hiç fark yoktur.”

(i) Holbach

(ii) Holbach hür irade'nin, bir hayâl olduğunu, çünkü, “kendi hür irademizle” yapılmış gibi görünen (kendini pencereden aşağı atmak gibi) hareketlerin, tıpkı üzerinde kontrolümüz olmadan (pencereden aşağıya itilmek) sebep olunan hareketler gibi olduklarını, iddia etmektedir. Sözde hür olarak yapılan eylemde, hareketlerde, o anki sebebin kendi arzumuz veya niyetimiz olabileceğini, ancak, arzu ve niyetlerin, en sonunda, üstünde kontrolümüz olmayan dış etkenler, dış faktörler tarafından sebep olunduğunu ifade etmektedir.

(iii) Holbach, hür iradeye sahip olup olmadığımız konusundaki tartışmada, bağımsız bir tutum sergilemektedir. Holbach, hür irade ile determinizmin bağdaşmadığından ibaret olan katı-determinizmi savunmakta, ve ikisi içinden, determinizmin doğru olduğunu, böylece, hür-serbest irademizin bulunmadığını vurgulamaktadır. Libertarian'lar, hür irade ve determinizmin bağdaşmadığını kabul etmekte, ancak determinizmin yanlış olduğunu ifade ile, hür-serbest irademizin mevcut olduğunu savunmaktadırlar; Bağdaşabilir görüşün taraftarları ise, hür irade ve determinizmin bağdaşabilir şeyler olduklarını vurgulamakta ve determinizmin doğru olduğunu, ancak bizim de hür iradeye sahip olduğumuzu savunmaktadırlar.

İkinci kısım (%15) kısa yanıtli sorulardan oluşacaktır. Örneğin, “Utilitarianism'i tanımlayın.”

III. Etüdler Üçüncü kısım (% 50) aşağıdaki listede yer alan etütlerden seçilecek sorulardan oluşacaktır. Size, beş sorudan üç tanesi verilecek ve bunlardan ikisi üzerinde yazmanız istenecektir.

Not, sınavın bu kısmı, son sınavın tamamından alacağınız notun %50'sini oluşturacaktır.

Etüt Soruları :

1. Hepimizin kanıtlayamadığımız inançları vardır. Mesela, geçmiş ve gelecek ile ilgili, görünür şeyler ile, kanıtı olmayan pek çok inanç taşırız. Dinozorların çok eskiden yaşadıklarına inanırım. Güneşin yarın doğacağına inanırım. Eğer başkalarına iyi davranırsam, onların da bana iyi davranacaklarına inanırım. Kanıtlayamadığımız bir şeye inanmamız haklı mıdır? Veya, o çeşit inançları, sadece inanç (yahut ideoloji ??) olarak mı kabul etmeliyiz? Bu soruya, bir Kanıtçı ve bir Pragmatist'in ne yanıt vereceğini, görüşlerini savunmak için gösterecekleri nedenleri, açıklayın. Kanıtlayamadığımız o inançlar arasında, diğerlerine göre daha makul /gerekçeli olanlar var mı, varsa, ne çeşit gerekçelere sahipler? Sizin görüşünüzün ne olduğunu ve nedenini, açıklayın.

2. Kötü/lük Problemine göre, bizimki gibi, her çeşit ve derecedeki kötülüğü, etrafımızda, belirgin şekilde içeren bir dünyada, en güçlü, en bilgili ve en iyi bir Tanrı'nın mevcut olduğuna inanmak, 'irrasyonel' dir. Hür-serbest irade görüşünün savunucuları yeryüzündeki kötülüğün Tanrı'dan değil, insan'dan ileri geldiğini, hür irade ve kötülük bir dünyanın, hür iradesiz bir dünyadan daha iyi olduğunu savunmaktadırlar.

Hür-iradecilerin bu yanıtını, görmüş olduğumuz daha gelişmiş yaklaşımların ışığı altında, yeniden değerlendirin. Kötülük problemini önlemek için, ne çeşit bir (kişi) hürriyeti anlayışı gereklidir? Örneğin, Bağdaşımçı hür-irade kavramı, bu maksat için yeterli olacak mıdır? (Niçin evet veya hayır?) Libertarian hür-irade kavramı, yeterli olabilir mi? (Evet ise neden hayır ise neden)? Hür irade üzerindeki görüşlerin kuvvetli ve zayıf taraflarını düşündüğünüzde, (katı determinizm, bağdaşımçılık ve libertarianizm), hür iradenin savunulmasının zarurî olduğuna, şimdi inanıyor musunuz? (Evet ise, neden, hayır ise, neden?)

3. Şahsın kişiliği konusunu tartıştığımız sırada, *metafizik kişiliği*, *etik kişilik* ten ayrı tutmuştuk. Etik kişilik üzerinde sorular soran Rorty ve Wong'u, okuduğumuzda, bu iki düşünür, etik kişiliğin, bir kimsenin fizikî makyajına, sosyal, kültürel pozisyonuna ve kişisel değerlerine bağlı olduğunu ileri sürmekte, (ancak) etik kişilik üzerine tipik tartışmaların, ne çeşit bir hüviyete sahip olmamız konusundaki güç *normatif* soruyu ihmal ettiğini, örneğin, sosyal rolümüz ve bir gruba aidiyetimiz ile (ırk, etnik, cins, meslek ve aile açılarından) kişiliğimizi güçlü bir şekilde birleştirmemizi gerektiren şekilde mi, yoksa, kişilik, çeşitli akıllı davranışlar, yetenekler ağırlıklı bağımsız-rol ağırlıklı bir yol mu takip etmemiz gerektiğini, sorgulamaktadırlar? Bununla beraber, bu iki yazar, ortaya attıkları "normatif" soru konusunda, kendileri de, çok az şey söylemektedirler. Rorty ve Wong'un etnik kişilik görüşlerini, benimsediğimiz kişiliğe göre, kontrolümüz altında olduğuna ve/veya olmadığına dikkat ederek, açıklayın. Moral teorilerin ışığı altında, normatif soruları nasıl yanıtlamamız gerektiğini görmüştük: ne çeşit kişiliklere sahip olmalıyız? Örneğin, üzerinde tartışırken, kendi ırkımız, cinsiyetimiz, mesleğimiz vs. gibi şeyleri de, ortaya dökmeli miyiz, (evet ise, ne dereceye kadar) yapmamız gereken doğru şey nedir? Toplumsal yararlılık veya Üstün Etik/Virtue Ethics den birini seçerek, bu normatif soruya yaklaşımının ne olacağını, eleştirici şekilde değerlendirin. Bunu yaparken, görüş üzerinde düşünmek için vereceğiniz nedenlerin, tanımlayacağınız yaklaşıma sıkı sıkıya

bağlı kalacağından emin olun.

(Not: Bu soru hakkında, bazı örnekler almanız, düşünmek için daha kolay bir yol olabilir; örneğin: Ralph'ın bir sanatkar ve üç küçük çocuk babası olduğunu düşünün; Sarah, çocuksuz, bekâr bir matematikçi; Leroy, bir zenci kilisesinin, fizik teorisi üzerinde yetenekli Rahibi... bu ödevinizde bu örnekleri düşünmemeniz ve bu örneğe saplanıp kalmaktan kaçınmanız gerekmektedir beraber; nazari konular üzerinde düşünün!)

4. Forbes.com'a göre, Bill Gates, 54 milyar doları ile, dünyanın en zengin insanıdır. Bill'in, varlıklarını tasfiye ettiğini, en sonunda aşağı yukarı her şeyini açlıkla mücadeleye verdiğini ve ortalama Amerikan vatandaşının elindeki kadarı ile yetindiğini düşünün. (Bu çeşitten bazı örneklerin neler gerçekleştirebileceği konusunda fikir edinmek için, bkz :

<http://www.guuxuum.org/-evan/bgnw.html#Charity>)

Ve bunu yaparken, şan-şöhret kazanmak için, belki, Nobel Barış Ödülü'nü kazanmak fantezisi ile hareket ettiğini (ekonomik güçlük ve eşitsizliğin, global çatışmaların nedenlerinden biri olduğunu var sayarak) düşünün. Sizce, Bill, moral olarak doğru bir şey yapmış olabilir mi? (Böyle hareket etmesi beklenebilir /istenebilir mi? Kabul edilebilir ama istenemez mi?/beklenemez mi? Takdire değer mi? Ahlaki yönden bile, kabul edilebilir değil mi?) Görmüş olduğumuz moral teorilerin ışığı altında, yanıtınızın haklı nedenlerini savunun.

5. Aşağıdaki konuyu düşünün ve eleştirci yoldan değerlendirin:

i) Cemiyetler, farklı ahlaksal/moral kodlar kabul ederler.

ii) Eğer cemiyetler farklı moral kodlar kabul ediyorsa, o zaman, doğru olan tek bir moral kod yoktur (çünkü, bir kodun diğerinden daha iyi olduğu yargısında bulunmak için, sağlam bir temel yoktur.)

iii) Etik'te objektivizm, belli şartlar halinde, bir kimsenin moral bakımdan nasıl hareket etmesi gerektiği konusunda en az bir tane (tek) doğru yanıtın bulunduğunu, söylemektedir.

ii) Bu sebepten, Etik'te objektivizm, yanlış yönlendiricidir. Tartıştığımız Objektivist görüşlerden birini seçin, ve bu argümanı nasıl yanıtlayabileceğini, açıklayın. Bu objektivist yanıtı ikna edici buluyor musunuz? Kuvvetli ve zayıf tarafları neler?